

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA

PRZYRODA, KLASA IV

I. Przedmiotowe zasady oceniania z przyrody w klasie IV opracowane są w oparciu o:

1. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.*

2. Wytyczne zawarte w *Rozporządzeniu MEN z dnia 10 czerwca 2015 r. (poz. 843) w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych*, a także *Rozporządzenia MEN z dnia 11 sierpnia 2016 r. (poz. 1278) zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych.*

3. Podstawę programową do II etapu edukacyjnego.

4. Statut Szkoły.

5. Program nauczania: „**Tajemnice przyrody**” **Program nauczania przyrody w klasie 4 szkoły podstawowej**, autor: Jolanta Golanko, wydawnictwo Nowa Era.

II. Przedmiotowe zasady oceniania regulują:

- cele kształcenia – wymagania ogólne,
- treści nauczania – wymagania szczegółowe,
- warunki i sposób realizacji,

zamieszczone w podstawie programowej (*Rozp. MEN z dnia 14 lutego 2017 r.*).

III. Cele kształcenia – wymagania ogólne

W zakresie wiedzy:

1. Opanowanie podstawowego słownictwa biologicznego i geograficznego w celu opisywania budowy własnego ciała i zjawisk przyrodniczych;
2. Poznanie przyrodniczych i antropogenicznych składników środowiska przyrodniczego i antropogenicznego;
3. Wyjaśnianie prostych zależności między składnikami środowiska;
4. Opisywanie współzależności między składnikami środowiska przyrodniczego i antropogenicznego w najbliższej okolicy;
5. Poznanie w zakresie orientacji w terenie(plan, mapa), obserwacji Słońca i składników krajobrazu;

6. Poznanie dziedzictwa kulturowego najbliższej okolicy.

W zakresie umiejętności i stosowania wiedzy w praktyce:

1. Wykorzystanie zdobytej wiedzy i umiejętności przyrodniczych w życiu codziennym;
2. Doskonalenie umiejętności obserwacji poszczególnych składników środowiska, np.: ukształtowania terenu, skał, gleb, wód a także organizmów - roślin, zwierząt, grzybów występujących w najbliższej okolicy;
3. Wykorzystanie zdobytej wiedzy o budowie własnego organizmu w codziennym życiu;
4. Stosowanie zasad dbałości o własne zdrowie, w tym zapobieganie chorobom;
5. Doskonalenie umiejętność dostrzegania i interpretowania zjawisk zachodzących w przyrodzie;
6. Prowadzenie obserwacji i pomiarów w terenie, analizowanie, dokonywanie opisu, porównywanie, klasyfikowanie, korzystanie z różnych źródeł informacji (własnych obserwacji, badań, doświadczeń, tekstów, map, tabel, fotografii, filmów i innych materiałów źródłowych);
7. Wykonywanie pomiarów i doświadczeń zgodnie z instrukcją (słowną, tekstową i graficzną);
8. Prowadzenie własnych notatek z dokonanych obserwacji i doświadczeń, dokumentowanie i prezentowanie wyników obserwacji i doświadczeń, korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych, korzystanie z różnych pomocy: lupy, kompasu, taśmy mierniczej, lornetki itp.;
9. Ocenianie zjawisk oraz procesów kulturowych, gospodarczych zachodzących w najbliższej okolicy;
10. Wykorzystywanie wiedzy i umiejętności przyrodniczych w celu lepszego rozumienia zjawisk i procesów występujących w najbliższej okolicy;
11. Dostrzeganie zależności między organizmami w różnych układach przyrodniczych - na polu uprawnym, łące, lesie, parku, jeziorze i rzece;
12. Wskazywanie przystosowań organizmów do środowiska życia i zdobywania pokarmu;
13. Dostrzeganie zależności występujących między poszczególnymi składnikami krajobrazu, jak również między składnikami krajobrazu a działalnością człowieka;
14. Czytanie i interpretowanie planów i map;
15. Rozwijanie myślenia przyczynowo - skutkowego.

W zakresie kształtowania postaw - wychowania:

1. Poznawanie siebie, swoich zdolności i rozwijanie zainteresowań sprzyjających motywacji do uczenia się;
2. Rozwijanie szacunku do środowiska przyrodniczego oraz potrzeby mądrego w nim gospodarowania;

3. Kształtowanie wrażliwości dla wszelkich przejawów życia;
4. Doskonalenie umiejętności w zakresie komunikowania się, współpracy;
5. Kształtowanie poczucie odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego:
 - kształtowanie umiejętności właściwego zachowania się w środowisku przyrodniczym;
 - kształtowanie umiejętności świadomego działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego;
6. Kształtowanie wrażliwości na piękno natury a także ładu i estetyki zagospodarowania najbliższej okolicy;
7. Kształtowanie postaw związanych z tożsamością kulturową regionu;
8. Uświadamianie współodpowiedzialności za stan najbliższej okolicy;
9. Zachęcanie do działania na rzecz środowiska lokalnego;
10. Kształtowanie umiejętności właściwego reagowania na niebezpieczeństwa zagrażające życiu i zdrowiu;
11. Doskonalenie umiejętności dbałości o własne ciało jak i najbliższe otoczenie.

3. Treści nauczania i wymagania szczegółowe

Uczeń:

- opisuje sposoby poznawania przyrody;
- podaje różnice między doświadczeniem a obserwacją;
- wymienia nazwy poszczególnych zmysłów człowieka, rozróżnia je i określa ich znaczenie w poznawaniu przyrody;
- podaje nazwy przyrządów stosowanych w poznawaniu przyrody, określa ich przeznaczenie i posługuje się nimi podczas prowadzonych pomiarów;
- stosuje zasady bezpieczeństwa podczas obserwacji i doświadczeń przyrodniczych;
- przeprowadza samodzielnie i przy pomocy nauczyciela obserwacje i doświadczenia przyrodnicze;
- wymienia różne źródła wiedzy o przyrodzie i potrafi z nich korzystać.
- opisuje przebieg linii widnokręgu;
- wymienia nazwy kierunków głównych i pośrednich;
- wyznacza kierunki główne i pośrednie za pomocą kompasu oraz kierunek północny za pomocą gnomonu i wskazuje je w terenie;
- wyjaśnia zależność między położeniem Słońca a długością i kierunkiem cienia;
- wskazuje w terenie oraz na schemacie (lub horyzontarium) miejsca wschodu, zachodu i górowania Słońca w różnych porach roku.
- podaje różnice między planem a mapą;
- rysuje plan różnych przedmiotów;
- wykonuje i opisuje szkic drogi z domu do szkoły;
- odczytuje informacje z planu i mapy posługując się legendą;
- identyfikuje na planie i mapie miejsce obserwacji i obiekty w najbliższym otoczeniu;
- korzysta z planu i mapy wielkoskalowej podczas planowania wycieczki.

- wymienia składniki pogody: temperatura powietrza, zachmurzenie, opady i osady atmosferyczne, ciśnienie atmosferyczne, kierunek i prędkość wiatru;
- podaje nazwy przyrządów służących do pomiaru składników pogody i odczytuje wartości pomiaru stosując właściwe jednostki;
- podaje przykłady zastosowania termometru w różnych sytuacjach życia codziennego;
- prowadzi obserwacje składników pogody, zapisuje i analizuje ich wyniki oraz dostrzega zależności między nimi;
- opisuje i porównuje cechy pogody w różnych porach roku;
- rozpoznaje zjawiska pogodowe: burze, tęcza, deszcze nawalne, huragany, zawieje śnieżne i opisuje ich następstwa;
- opisuje zasady bezpiecznego zachowania się podczas występowania niebezpiecznych zjawisk pogodowych.
- rozpoznaje składniki przyrody ożywionej i nieożywionej;
- wymienia nazwy form ukształtowania powierzchni występujących w najbliższej okolicy;
- tworzy model pagórka i doliny rzecznej oraz wskazuje ich elementy;
- rozpoznaje i nazywa skały występujące w okolicy swojego zamieszkania;
- rozróżnia wody stojące i płynące, podaje ich nazwy oraz wskazuje naturalne i sztuczne zbiorniki wodne w najbliższej okolicy;
- wymienia i opisuje czynniki warunkujące życie na lądzie oraz opisuje przystosowania organizmów do życia w określonym środowisku;
- rozpoznaje i nazywa pospolite organizmy występujące w najbliższej okolicy;
- podaje nazwy warstw lasu, bada i porównuje warunki abiotyczne panujące w poszczególnych warstwach lasu;
- rozpoznaje podstawowe gatunki roślin i zwierząt żyjących w lesie oraz przyporządkowuje je do odpowiednich warstw lasu;
- odróżnia organizmy samożywne i cudzożywne oraz podaje podstawowe różnice w sposobie ich odżywiania się;
- wskazuje przystosowania w budowie organizmów do zdobywania pokarmu;
- rozpoznaje pospolite grzyby jadalne i trujące oraz określa znaczenie grzybów w przyrodzie;
- wymienia zasady właściwego zachowania się w lesie;
- obserwuje i podaje nazwy typowych organizmów łąki; opisuje znaczenie łąki, jako miejsca wypasu zwierząt;
- rozpoznaje i podaje nazwy roślin uprawianych na polu i podaje ich znaczenie dla człowieka;
- określa warunki życia w wodzie (nasłonecznienie, zawartość tlenu, opór wody);
- rozpoznaje organizmy żyjące w rzece, jeziorze i (na przykładzie ryby) wskazuje przystosowania do środowiska życia,
- charakteryzuje współczesny krajobraz najbliższej okolicy;
- opisuje dawny krajobraz najbliższej okolicy na podstawie opowiadań rodzinnych, starych fotografii i pocztówek;
- wyjaśnia geograficzne nazwy miejscowe i ich pochodzenie;
- podaje nazwy i wskazuje miejsce występowania obszarów chronionych, pomników przyrody, obiektów zabytkowych w najbliższej okolicy;
- ocenia krajobraz pod względem jego piękna oraz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego;
- podaje nazwy układów budujących organizm człowieka: układ kostny, oddechowy, pokarmowy, krwionośny, rozrodczy, nerwowy;
- wskazuje na planszy lub modelu główne narządy układów:

- wymienia podstawowe funkcje poznanych układów człowieka;
- rozpoznaje i nazywa, na podstawie opisu, fotografii lub rysunku, etapy rozwoju człowieka (zarodkowy, noworodkowy, niemowlęcy, poniemowlęcy, przedszkolny, wieku dorosłego, starości);
- opisuje zmiany zachodzące w organizmach podczas dojrzewania płciowego;
- podaje nazwy zmysłów i ich narządów (zmysł wzroku - oko, zmysł słuchu - ucho, zmysł smaku - kubki smakowe, zmysł węchu - komórki węchowe, zmysł dotyku - komórki czucia w skórze i wskazuje je na własnym ciele);
- bada współdziałanie zmysłu smaku i węchu;
- bada rozmieszczenie komórek czuciowych w skórze;
- podaje podstawowe zasady ochrony zmysłów wzroku i słuchu;
- opisuje podstawowe zasady dbałości o ciało i otoczenie;
- proponuje rodzaje wypoczynku i określa zasady bezpieczeństwa z nimi związane;
- opisuje podstawowe zasady opatrywania uszkodzeń skóry;
- opisuje drogi wnikania czynników chorobotwórczych do organizmu człowieka;
- opisuje sposoby zapobiegania chorobom;
- odszukuje na opakowaniach oznaczenia substancji szkodliwych dla zdrowia: drażniących, trujących, żrących i wybuchowych i wyjaśnia ich znaczenie;
- podaje przykłady przedmiotów wykonanych z substancji sprężystych, kruchych i plastycznych i wyjaśnia ich zastosowania w przedmiotach codziennego użytku;
- rozpoznaje rośliny trujące oraz zwierzęta jadowite i inne stanowiące zagrożenie dla życia i zdrowia;
- podaje zasady zachowania się i udzielania pierwszej pomocy w wypadku ugryzienia, użądlenia, oraz spożycia lub kontaktu z roślinami trującymi;
- wyjaśnia, co to są uzależnienia, podaje ich przykłady i opisuje konsekwencje;
- uzasadnia, dlaczego nie należy przyjmować używek i środków energetyzujących oraz zbyt długo korzystać z telefonów komórkowych;
- opisuje zasady zdrowego stylu życia.

IV. Formy i zasady bieżącego oceniania

1. Prace klasowe:

- praca pisemna w klasie,
- 1 godzina lekcyjna,
- jeden obszerny dział lub dwa mniejsze,
- zapowiadane przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem,
- pracę klasową poprzedza powtórzenie materiału nauczania.

2. Sprawdziany:

- praca pisemna w klasie,
- mniejszy dział lub część z działu większego,
- zapowiedziane z tygodniowym wyprzedzeniem.

3. Kartkówki:

- bez zapowiedzi, obowiązują treści z ostatniej lekcji,
- zapowiedziane, obowiązuje materiał z trzech ostatnich lekcji.

4. Pisemne prace domowe:

- materiał nauczania z bieżącej lekcji,
- przygotowanie materiału dotyczącego nowego tematu (lekcja odwrócona),
- zróżnicowane zadania z realizowanym materiałem.

5. Prowadzenie zeszytu przedmiotowego:

- obowiązuje zeszyt w kratkę (min. 60 kartek),
- prowadzony zgodnie z tematami lekcji,
- sprawdzany nie mniej niż raz w półroczu,
- zasady prowadzenia zeszytu omawiane są na pierwszej lekcji w danym roku szkolnym,
- ocenie podlega poprawność merytoryczna, estetyka oraz systematyczność.

5. Inne prace domowe:

- prace badawcze, obserwacje i hodowle,
- zadania związane z projektami edukacyjnymi, np.: plakaty, prezentacje, referaty, zielniki, słowniczki.

6. Odpowiedzi ustne:

- materiał nauczania z trzech ostatnich lekcji,
- pytania aktywne,
- referowanie pracy grupy,
- praca na lekcji (ocenie podlega aktywność, zaangażowanie, umiejętność pracy w grupie).

Informacje dotyczące prac klasowych, sprawdzianów, zapowiedzianych kartkówek i zadań domowych o długim terminie realizacji mogą być zamieszczane w e-dzienniku i/lub w zeszycie przedmiotowym.

V. Przy ocenianiu prac pisemnych nauczyciel stosuje następujące zasady przeliczania punktów na ocenę:

- 1) poniżej 30% możliwych do uzyskania punktów - niedostateczny;
- 2) 30% - 49% - dopuszczający;
- 3) 50% - 74% - dostateczny;
- 4) 75% - 89% - dobry;
- 5) 90% - 99% - bardzo dobry;
- 6) 100% i/lub zadanie dodatkowe (do decyzji nauczyciela) - celujący.

VI. Ogólne wymagania na poszczególne stopnie szkolne:

1. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- posiadał w pełni wiedzę i umiejętności programu nauczania przyrody; samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia oraz biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy,
- proponuje rozwiązania nietypowe,
- rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania tej klasy,
- osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach na szczeblu regionalnym, wojewódzkim lub krajowym,
- konstruuje logiczne, spójne wypowiedzi przy zachowaniu zasad poprawnej polszczyzny,
- ilustruje treści wypowiedzi licznymi przykładami, schematami, rysunkami,
- planuje i prezentuje wypowiedź na określony temat dokonując właściwej selekcji doboru faktów i krytycznej oceny pod kątem przydatności do uzasadnienia wyrażanych opinii lub sądów,
- samodzielnie zaprojektuje i wykona doświadczenie na lekcji lub omówi doświadczenie wykonane w domu,
- aktywnie uczestniczy w lekcji, zadaje pytania,
- przygotowuje materiały do lekcji odwróconej.

2. Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował cały zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania przedmiotu w danej klasie,
- sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami,
- rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte programem nauczania,
- potrafi zastosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach,
- konstruuje logiczne, spójne wypowiedzi przy zachowaniu zasad poprawnej polszczyzny,
- ilustruje treści wypowiedzi licznymi przykładami, schematami, rysunkami,
- planuje i prezentuje wypowiedź na określony temat dokonując właściwej selekcji doboru faktów i krytycznej oceny pod kątem przydatności do uzasadnienia wyrażanych opinii lub sądów.

3. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował w pełni zakresu wiadomości określonych programem nauczania w danej klasie ale opanował je na poziomie przekraczającym wymagania zaliczane do wymagań podstawowych,
- poprawnie stosuje i interpretuje wiadomości, przywołując fakty, dokonując analizy i powierzchownego przedstawienia związków przyczynowo – skutkowych,
- rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne lub praktyczne;

- korzysta z różnych źródeł wiedzy wskazanych przez nauczyciela do rozwiązania typowych sytuacji problemowych,
- konstruuje nie zawsze spójną i logiczną wypowiedź, ale interpretuje fakty zgodnie z problematyką zadania ilustrując trafnie dobranymi przykładami i rysunkami.

4. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie na poziomie wymagań podstawowych,
- wiadomości interpretuje przywołując fakty, dokonując interpretacji w oparciu o opis, charakterystykę porównania i elementy analizy,
- w niewielkim stopniu korzysta z różnych źródeł wiedzy wskazanych przez nauczyciela,
- dokonuje selekcji faktów przy znacznej pomocy nauczyciela,
- konstruuje mało spójną wypowiedź z licznymi błędami, z małą nie zawsze trafnie dobraną ilością przykładów,
- rozwiązuje zadania typowe w oparciu o pomoc nauczyciela.

5. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności w zakresie podstawowym, niezbędne w dalszej nauce przedmiotu biologia, geografia,
- nie korzysta z innych źródeł ograniczając się tylko do zeszytu przedmiotowego i podręcznika,
- wiadomości interpretuje przywołując fakty oparte o opis i charakterystykę,
- prezentuje wiadomości chaotycznie, z licznymi błędami, nie zachowując zasad poprawnej polszczyzny,
- rozwiązuje zadania o niewielkim stopniu trudności przy pomocy nauczyciela.

6. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności określonych w programie nauczania nawet na poziomie treści koniecznych,
- posiada takie braki w wiadomościach i umiejętnościach, które uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy z zakresu biologii, geografii,
- nie jest w stanie rozwiązać zadań o niewielkim stopniu trudności.

VII. Obowiązki ucznia na lekcjach przyrody

Podczas lekcji przyrody uczeń zobowiązany jest do:

- pracy na lekcji w skupieniu i z uwagą w miarę swoich możliwości
- prowadzenia zeszytu przedmiotowego w którym powinny być sporządzone krótkie notatki z każdej lekcji, wykonywane zadania domowe i ćwiczenia z lekcji,
- w razie nieobecności uczeń ma obowiązek uzupełnić zeszyt,

- posiadania podręcznika podczas lekcji oraz koniecznych przyborów szkolnych – długopis, ołówek, linijka,
- przy braku zeszytu uczeń wykonuje notatkę w trakcie lekcji na kartce, którą wkleja następnie do zeszytu przedmiotowego, bez konieczności przepisywania,
- ewentualne błędy, które pojawią się podczas zapisywania notatek, uczeń przekreśla jedną linią (obowiązuje zakaz korzystania z korektorów).

VIII. Analiza postępów w nauce:

Analiza postępów w nauce odbywa się poprzez:

- systematyczną kontrolę postępów poprzez, np.: ustną diagnozę na lekcji oraz sprawdziany lub prace klasowe (pisemne)
- omówienie najczęściej popełnianych błędów i ich poprawę w trakcie omówienia sprawdzianu; indywidualne wyjaśnienie uwag odbywa się na prośbę uczniów w terminie ustalonym z uczniem.

IX. Dostosowania do specyficznych potrzeb edukacyjnych:

- przedmiotowe zasady oceniania z przyrody uwzględniają zasady dostosowania uczniów o różnych potrzebach edukacyjnych zgodnie z sugestią Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej,
- uczniowie o indywidualnych zainteresowaniach wykraczających poza zakres programowy przedmiotu a związanych z biologią otrzymują ukierunkowanie i pomoc w ich rozwijaniu,
- uczniowie o specyficznych potrzebach związanych z dysfunkcjami (np.: dysleksja , dysortografia) są oceniani zgodnie z zaleceniem poradni,
- uczniowie z dysgrafią mogą w razie potrzeby oddawać prace pisane na komputerze lub odczytywać swoją pracę wraz z oceniającym ją nauczycielem.

X. Sposoby informowania uczniów

- każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami obiektywizmu, poprawności merytorycznej i zakresem materiału objętym sprawdzaniem.
- na pierwszych godzinach lekcyjnych nauczyciel zapoznaje uczniów z PZO .
- oceny cząstkowe są jawne, oparte o opracowane kryteria.

XI. Sposoby informowania rodziców:

- rodzice uzyskują bezpośrednią informację o każdej ocenie poprzez system Librus.
- wyjaśnienie wątpliwości lub konsultacje mogą odbywać się poprzez wiadomość w dzienniku Librus, rozmowę telefoniczną bądź podczas bezpośredniego spotkania.
- informacje o grożącej ocenie niedostatecznej klasyfikacyjnej jest przekazywane zgodnie z procedurą ZWO.

XII. Ewaluacja PZO

- PZO podlega ewaluacji na koniec roku szkolnego oraz na zakończenie każdego cyklu edukacji.
- zmiany w PZO wprowadzane są w porozumieniu z uczniami i zgodnie z aktualnym ZWO.
- zmiany w PZO mogą być wprowadzane na prośbę uczniów określonej klasy lub na wniosek nauczyciela jeśli istnieje uzasadniona potrzeba.